

УДК 7.079:792.7

DOI 10.32782/2224-0926-2023-2-45-11

Полякова Ірина Олександрівна
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри естрадно-вокального мистецтва,
Університет Короля Данила
<https://orcid.org/0000-0002-8119-9335>

Рось Зоряна Петрівна
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри виконавського мистецтва,
Навчально-науковий інститут мистецтв
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
<https://orcid.org/0000-0002-5962-2790>

ЗНАЧЕННЯ МУЗИЧНОГО СКЛАДНИКА В ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ТОВАРИСТВ ТА МИСТЕЦЬКИХ ОСЕРЕДКІВ ГАЛИЧИНИ ДО 1939 Р. ЯК НАЦІОНАЛЬНО-КОНСОЛІДУЮЧОГО ЧИННИКА УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ

Статтю присвячено огляду та аналізу діяльності основних українських культурно-просвітницьких товариств та мистецьких осередків Галичини до 1939 р., які поширювали і пропагували серед української громади народну музику й новостворені жанри популярної музичної творчості, що не лише сприяло розширенню естетичного світогляду демократичної аудиторії, але й набуло громадсько-патріотичного спрямування. Вони вплинули на українську громаду, розбудили в ній бажання до знань, освіти, національної культури.

Українські музикознавці започаткували ґрунтовне вивчення і осмислення історичної ролі галицьких товариств цього періоду, діяльність яких стала основою для зростання національної свідомості українців. Серед них всебічні дослідження Ю. Булки, М. Бурбана, Н. Кобрин, Б. Савчука, а також низка вузькопрофільних досліджень (роль і місце громадських організацій у музично-хоровому житті Галичини, розвиток музично-пісенної творчості української спільноти, організація концертного життя тощо). Часто згадуються товариства «Рідна школа», «Українська захоронка», «Відродження», «Народна лічниця», осередок української культури «Наукове товариство імені Т. Шевченка» (НТШ), а також музично-співоче товариство «Боян», «Музичне товариство ім. М. Лисенка», «Галицьке музичне товариство» та ін. Але особливе місце серед них належало товариству «Просвіта» (1868–1939 рр.), яке називали «матір'ю українських товариств», що займалося загальнокультурними потребами. Її діячі стали ініціаторами заснування товариств «Сільський господар», «Маслосоюз», «Народня торгівля», «Рідна школа», «Руська бесіда» і цілої низки молодіжних організацій: товариств «Пласт», «Рух», «Сокіл», «Січ» (пізніше «Луг»).

Жіночий рух був представлений «Товариством українських жінок», заснованим Н. Кобринською (Станіславів, 1884 р.), «Союзом українок», започаткованим М. Рудницькою (з 1917 р. – «Жіноча громада») та ін.

Ключові слова: товариства, мистецькі осередки, «Просвіта», «Сокіл», «Січ», «Пласт», «Галицьке музичне товариство».

Poliakova Iryna, Ros Zoriana. The significance of music composition in the activities of Ukrainian societies and art centers of Galicia before 1939 as a national-consolidating factor of the Ukrainian community

This article is devoted to the review and analysis of the activities of the main Ukrainian cultural and educational societies and artistic centers of Galicia until 1939, which spread and promoted among the Ukrainian community folk music and newly created genres of popular musical creativity, which not only contributed to the expansion of the aesthetic worldview of a democratic audience, but also acquired a public-patriotic direction. They influenced the Ukrainian community, awakened in it a desire for knowledge, education, and national culture. The activities of the cultural and educational society "Galician-Ruthenian Uterus" (1848) became a wonderful basis for the growth of national consciousness of the Ukrainians of Galicia.

Ukrainian musicologists began a thorough study and understanding of the historical role of Galician societies of this period, whose activities became the basis for the growth of national consciousness of Ukrainians. Among them are thorough studies by Yu. Bulka, B. Savchuk, M. Burban, N. Kobrin, as well as a number of narrow-profile studies (the role and place of public organizations in the musical and choral life of Galicia, the development of musical and song creativity of the Ukrainian community, the organization of concert life, etc.). Often mentioned are the societies "Narodna Shkola", "Ukrainian Zahoronka", "Vidrodzhennya", "Narodna Lichnytsia", the center of Ukrainian culture "T. Shevchenko Scientific Society" (SSS), as well as the "Boyan" musical and singing society, "M. Lysenko Musical Society", professional associations of musicians, etc. But a special place among them belonged to the society "Prosvita" (1868–1939), which was called the "mother of Ukrainian societies" that dealt with general cultural needs. Its leaders initiated the founding of the associations "Silsky Hospodar", "Maslosoyuz", "Narodnya Lichnytsia", "Narodna Shkola", "Ruska Besida" and a number of youth organizations: the associations "Plast", "Rukh", "Sokil", "Sich" (later "Meadow").

The women's movement was represented by the "Society of Ukrainian Women", founded by N. Kobrynska (Stanislaviv, 1884), the "Union of Ukrainian Women", founded by M. Rudnytska (since 1917 – the "Women's Society").

Key words: *societies, art centers, "Prosvita", "Sokil", "Sich", "Plast", "Galician Music Society".*

На перетині XIX–XX ст. культурно-мистецьке життя Галичини, яка входила до складу Австро-Угорської імперії, розвивалося в атмосфері інтенсивного процесу національного самоствердження української спільноти. А після Першої світової війни, опинившись у складі Польщі, галицька громада постійно зазнавала національних утисків і дискримінації.

У галузі музичного мистецтва для розвитку музичної культури Галичини в зазначений період визначальну роль відіграли українські товариства й мистецькі осередки, більшість з яких після 1939 р. було знищено новою владою. В умовах національної залежності вони були чи не єдиним засобом збереження й розвитку ідентичної цілісності українства, що перебувало в умовах національної ізоляції. Поряд з підняттям престижу української класики в них починає звучати українська народна і популярна музика, що було одним зі шляхів поширення й пропаганди серед української громади народної і нових жанрів популярної музичної творчості.

Провідну роль у культурному житті західноукраїнських земель відігравала українська інтелігенція, яка у своїй діяльності прагнула розвивати «органічний сектор» українського суспільного життя – кооперацію, культурно-освітні й мистецькі товариства, українську школу, а також брати активну участь у національному русі. Ці традиції серед

українства почали формуватися ще в період перебування Галичини у складі Австро-Угорської імперії. Зокрема, великий резонанс у суспільстві викликало створене у 1848 р. культурно-освітнє товариство «Галицько-руська матиця». Саме в той час було започатковано багато українських товариств та мистецьких осередків, які продовжували свою діяльність і після Першої світової війни.

Українські культурологи й музикознавці започаткували ґрунтовне вивчення й осмислення історичного значення цілої низки культурно-просвітницьких товариств та мистецьких осередків, діяльність яких стала основою для зростання національної свідомості українців. Діяльність громадських організацій представлена у працях з історії різних видів мистецтва, в тому числі й музичного. Серед них – монографічні й дисертаційні роботи Б. Савчука, М. Бурбана, Н. Кобрин та інших фахівців у галузях історії України та мистецтвознавства, в яких був даний глибокий мистецтвознавчий аналіз музичного життя Галичини в зазначений період. Зокрема, в дисертаційному дослідженні Б. Савчука було задеклароване прагнення дослідити діяльність усіх українських громадських організацій у суспільному житті Галичини в останній третині XIX – 30-х роках XX ст.¹, а в дисертації Н. Кобрин діяльність професійних й аматорських музичних і хорових товариств розкрито крізь призму розвитку концертного життя, мистецької освіти, музичної критики та показано роль і місце музичної культури в національно-культурному русі загалом². Це демонструє різноманітні підходи представників різних галузей знань до вивчення ролі громадських товариств у розвитку музичного мистецтва краю. Важливі погляди на діяльність музичних інституцій репрезентують і вузькопрофільні дослідження. Наприклад, найбільш повно розглянутий розвиток диригентсько-хорового мистецтва в Галичині, що досліджувався переважно через аналіз діяльності співочих боянівських товариств. Зокрема, сказане певною мірою стосується праць О. Миронова, І. Бермес та ін. про роль та місце громадських організацій щодо розвитку в різних регіонах Галичини музично-хорового мистецтва, що свідчить про розмаїття та органічну цілісність музично-пісенної творчості української спільноти, яка за складних умов бездержавного існування стала важливим етнозберігаючим і національно-консолідуючим чинником.

У дослідженні Б. Савчука було аналізовано діяльність найбільш дієвих товариств Галичини, серед яких – «Галицьке музичне товариство», ініційоване австрійськими діями (Львів, 1838 р.); «Товариство педагогічне», що діяло у Львові з 1868 р.; «Руська бесіда», заснована 26 січня 1869 р., за ініціативою та сприянням якої утворено низку громадсько-культурних організацій: «Руська школа» (1887), «Буковинський боян» (1895), «Жіноча громада» (1906) та ін. Поряд з ними діяли також «Зоря» – товариство українських ремісників, промисловців і купців (Львів, 1884 р.); «Сокіл» – українське патріотичне товариство (Львів, 1894 р.) та багато ін.³ Жіночий рух представляли: Галиць-

¹ Савчук Б. Українські громадські організації Галичини у другій половині XIX – 30-х роках XX ст.: Здобутки і перспективи розвитку історіографічного дослідження. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. Історичні науки*. Кам'янець-Подільський, 2001. Т. 7 (9). С. 356–364.

² Кобрин Н.В. Музична культура в національному русі галицьких українців (1891–1939) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. : 07.00.01 Історія України. НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2010. 19 с.

³ Савчук Б. Українські громадські організації Галичини у другій половині XIX – 30-х роках XX ст.: Здобутки і перспективи розвитку історіографічного дослідження. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. Історичні науки*. Кам'янець-Подільський, 2001. Т. 7 (9). С. 356–364.

ка жіноча організація «Товариство руських дам» (Львів, 1879–1939 рр.); «Товариство українських жінок», засноване Н. Кобринською (Станіславів, 1884 р.), і «Союз українок», заснований М. Рудницькою (з 1917 р. «Жіноча громада», Львів), на засіданнях яких постійно звучала музика, співали улюблених пісень, запрошували для концертних виступів відомих виконавців тощо.

У першій половині ХХ ст. у Галичині виникла низка польських співочих товариств, серед них – «Лютня» («Lutnia»), «Ехо» («Echo»), а також «Товариство любителів музики» («Towarzystwo miłośników muzyki»), статуту яких мали аналогічну мету з українськими товариствами, зокрема «Бояном». Концертні програми склалися з хорових та інструментальних творів польських композиторів С. Цетвінського, Г. Мельцера та ін. Але там також звучали хорові, вокальні й інструментальні твори М. Лисенка, М. Вербицького, А. Вахнянина, О. Нижанківського, Ф. Колесси, що підносило престиж української музики в контексті світового музичного мистецтва. Часто в польських хорових колективах брали участь й українці, а такі міжнаціональні творчі контакти позитивно впливали на культурні процеси та становлення мистецького життя Галичини.

Концертно-музичне і музично-театральне життя Галичини кінця ХІХ – початку ХХ ст. широко висвітлюється в чотиритомнику «Історії української музики» (Т. 3, 1990 р.) та в дослідженні Ю. Булки. Як зазначає музикознавець: «Автори відмовилися від радянської «войовничої» риторики у висвітленні зазначених процесів та доволі широко окреслили діяльність музично-співочих товариств «Боян», «Музичного товариства ім. М. Лисенка», низки професійних об'єднань музикантів, а також «Просвіти», «Рідної школи» та інших масових товариств, що сприяло розширенню аматорсько-співочого руху»⁴.

Спробу задовольнити потребу українців у середніх освітніх закладах зробило товариство «Рідна школа», що до 1938 року заснувало близько 40 гімназій, ліцеїв та професійно-технічних шкіл, а також такі як «Українська захоронка», «Відродження», «Народна лічниця» та ін. Але особливе місце серед них належало товариству «Просвіта» (1858–1939 рр.), яке у 1939 році налічувало понад 360 тисяч членів і діяло в інтересах національно-політичного відродження української спільноти. Воно утримувало величезну мережу читалень, публікувало навчальні матеріали, відкривало дитсадки, вело цілу низку курсів. Досліджуючи діяльність найбільш дієвого в Галичині культурно-освітнього осередку «Просвіта», Р. Гарат зазначав: «Загальнокультурні потреби залишалися цариною діяльності «матері» всіх західноукраїнських організацій – шанованого на всіх рівнях товариства «Просвіта», осередки якого діяли у Галичині, Волині, Закарпатті. Вони там проіснували аж до 1939 р. На початок війни 1914 р. 75% українських населених пунктів Галичини мали свої читальні-бібліотеки, працювали аматорські драматичні театри, хори. Товариство відкривало дитсадки, вело низку спеціалізованих курсів. Його діячі «стали ініціаторами заснування товариств «Сільський господар», «Маслосоюз», «Народня торгівля», «Рідна школа» (назва з'явилася лише у 1924 р.), «Руська бесіда», «Сокіл», «Січ», «Пласт»»⁵.

На західноукраїнських землях глибокі наукові дослідження проводило «Літературне товариство ім. Т. Шевченка», засноване у Львові у 1873 р. за ініціативи О. Кониського,

⁴ Булка Ю. Музична культура Західної України за міжвоєнної доби. *Історія української музики*. Київ, 1992. Т. 4: 1917–1941.

⁵ Гарат Р.М. Діяльність товариства «Просвіта» в Галичині (1868–1921 рр.): автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01. Чернівці, 2004. 17 с.

Д. Пильчикова та за фінансової підтримки меценатів: полтавської поміщиці Є. Скоропадської та цукрового барона В. Смиренка. Організація ставила перед собою мету – «допомагати розвою руської словесності» шляхом видання наукових і літературних книг, журналів та вручення премій за найкращі твори. Товариство мало друкарню, бібліотеку й музей, і займалось не тільки науково-дослідницькою, але й культурно-просвітницькою роботою серед населення⁶. У 1890 р. товариство було реорганізоване в наукову інституцію «Наукове товариство імені Т. Шевченка» (НТШ), головним ініціатором якого виступив О. Барвінський за підтримки О. Кониського та В. Антоновича, але особливого розквіту товариство досягло в період головування М. Грушевського (1897–1916). Його членами у 20–30-х роках було понад 200 науковців. Серед них – літературознавці М. Возняк, В. Гнатюк, К. Студинський, В. Щурат, історики І. Крип'якевич, С. Томашівський, археолог Я. Пастернак, фольклорист і музикознавець Ф. Колеса, філолог і мистецтвознавець І. Свенціцький, математик і фізик В. Левицький, фізик В. Міліянчук, лікарі М. Музика, М. Панчишин та інші. У 1920–30-х роках організація зазнавала переслідувань від польської влади, а в 1939 р. була ліквідована.

Крізь призму аналізу ролі студентства щодо формування народовських громад у 1860–70-х роках відзначилися активною діяльністю товариства «Молода Русь», «Академічний кружок», «Дружній лихвар». У міжвоєнне двадцятиліття для українців було важливим збереження національної ідентичності, що проявлялося і в музичній творчості: музиканти зі Львова всіма силами намагалися створити продукцію, конкурентоздатну тогочасній польськомовній естраді. Українська громада розуміла, що за молодь через культуру необхідно боротися, і саме з цією метою були створені численні українські молодіжно-спортивні патріотичні руханкові товариства, серед яких – «Пласт», «Рух», «Сокіл», «Січ» та інші, які виконували руханкові вправи під музичний супровід. Окрім того, молодь часто збиралася на забави, на яких поряд з українськими народними і патріотичними піснями зазвичай звучала українська популярна музика⁷.

Зокрема, перше українське молодіжне товариство «Сокіл» було створене в Галичині у 1894 р. Його засновники перейняли досвід чеського товариства, яке діяло ще з 1862 р., і саме його виступи спільно з польськими «соколами» у Львові в липні 1892 року спонукали українську громадськість до створення аналогічного українського об'єднання. 11 лютого 1894 року у Львові в приміщенні «Руської Бесіди» відбулись Установчі збори, на яких було проголошено створення загальномолодіжного українського пожежно-руханкового товариства «Сокіл», яке очолив український архітектор, громадський діяч В. Нагірний (1848–1921). Поряд із залученням молоді до загальнофізичних вправ, різних ігрових видів спорту, гімнастики, дотримання здорового способу життя велику увагу приділяли культурно-освітнім заходам – кампаніям із ліквідації неграмотності; антиалкогольній та антинікотинівій пропаганді; організації гуртків художньої самодіяльності; читанню лекцій з історії України та краю; проведенню тематичних вечорів, концертів, театральних вистав, вечорниць, повітових та крайових сокільських свят із демонстрацією гімнастичних вправ, народних танців, хорового співу, музичних номерів, спортивних змагань тощо. «Якщо станом на 1900 р. діяв лише один осередок у

⁶ Савчук Б. Українські громадські організації Галичини у другій половині XIX – 30-х роках XX ст.: Здобутки і перспективи розвитку історіографічного дослідження. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. Історичні науки*. Кам'янець-Подільський, 2001. Т. 7 (9). С. 356–364.

⁷ Там само.

Львові (37 осіб), то вже у 1906 р. – 324 осередки (8921 особа), а у червні 1914 року налічувалось 974 осередки (32 700 осіб). Провідною ідеєю сокільського руху було виховання патріотично налаштованої молоді, бо «сокіл» є символом народного героя»⁸. З приходом у 1939 р. радянської влади діяльність товариства була заборонена.

«Пласт» – це українська скаутська організація, метою якої було сприяння всебічному патріотичному вихованню та самовихованню української молоді на засадах християнської моралі. Пласт був створений у 1911 році, невдовзі після заснування у 1907 р. Робертом Бейден-Пауелом скаутського руху, а в 1912 році у Львові пластуни склали першу Пластову присягу. Відомо, що після початку Першої світової війни тисячі «соколів» і «пластунів» вступили до лав Українських січових стрільців.

Ще одна молодіжна організація «Січ» мала подібну до «Сокола» мету, завдання і форми роботи: читання, громадський спів, гімнастичні вправи, спілкування. Гімном, з якого під прапором спочатку малинового, а пізніше синьо-жовтого кольору починалися і завершувалися всі зібрання, звучала відома серед українців «Ще не вмерла Україна». У червні 1914 року в Галичині діяло 916 осередків, куди входило понад 30 тисяч членів. Через заборону у 1924 році польською владою діяльності на теренах Галичини популярного руханково-пожежного товариства «Січ» українські патріотичні сили почали шукати спосіб відновити товариство. Навесні 1925 року до польської адміністрації було надано проекти статутів руханково-пожежного товариства під трьома назвами: «Братство», «Луг» і «Січ». Львівське воєводство затвердило статут товариства «Луг» і від того часу «Повітова Січ» почала закладати осередки нового товариства – «Луг». У цьому контексті важливо згадати українського педагога, диригента, громадського діяча В. Дзуля, який був членом правління, вихователем, диригентом хору й керівником оркестру. Саме там починали творити такі відомі постаті, як Л. Яблонський (майбутній засновник «Ябцьо-джазу»), брати Іван і Петро Костюки, педагоги і скрипалі В. Панасюк, В. Цісик (батько Квітки Цісик), учасниця жіночого вокального ансамблю «Богема» Л. Суботівна, а також М. Левицька, Р. Смеречанська та багато інших українських музикантів.

Але деякі товариства, як зазначає В. Комар, було створено польським урядом спеціально, щоб «змінити національну структуру» цих земель. Зокрема, це стосувалося політики щодо гуцульської й лемківської етнічних українських громад, що в перспективі передбачало їх асиміляцію і відрив від української національності. «Інструментом цієї політики стало Товариство «Приятелів Гуцульщини (ТПГ)», засноване польськими військовиками. З цією метою було організоване видання «Гуцульський календар», що друкувався гуцульським діалектом і вміщував статті у пропольському державному дусі. Влада намагалася не тільки вирвати карпатські терени з-під впливу українського національного руху, а й протиставити йому карпатську регіональну єдність, штучно стимулюючи їх етнонаціональну асиміляцію. Однак ні солідне фінансування, ні політична підтримка не дали в кінцевому підсумку бажаного для влади результату»⁹. До подібних товариств можна віднести й «Товариство педагогічне», до якого входили польські та українські вчителі і яке мало уваги приділяло соціальним проблемам педагогів. На противагу вищезгаданім товариствам у 1896 р. у Галичині виникла незалежна організація

⁸ Савчук Б. Українські громадські організації Галичини у другій половині XIX – 30-х роках XX ст.: Здобутки і перспективи розвитку історіографічного дослідження. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. Історичні науки*. Кам'янець-Подільський, 2001. Т.7 (9). С. 356–364.

⁹ Комар В. Українське питання в політиці Польщі (1935–1939 рр.). *Галичина*. 1998. № 1(2). С. 101.

«Товариство народних вчителів в Галичині», або товариство «Взаємна поміч українського вчителства» – унікальне явище в історії українського вчительського руху, української школи і педагогіки. Воно стало справді національно-професійною організацією, яку очолювали чесні, компетентні, патріотично настроєні діячі. Для українського вчителства, яке розуміло історичну необхідність незалежного національно-просвітницького руху, важливими були не лише боротьба за власні фахові права, а й розвиток національної школи.

У жовтні 1932 року польський Сейм нарешті ухвалив «Закон про товариства». Пропагуючи вітчизняну музичну культуру, численні культосвітні товариства вже не обмежувалися лише такими великими містами, як Львів, Станіславів, Тернопіль, Самбір, Перемишль. Їхні осередки діяли й у приміських селах та найвіддаленіших закутках краю, і це зумовило появу нових аматорських хорових колективів, діяльність ансамблевих та сольних виконавців, що загалом сприяло зростанню музичної культури української спільноти.

У контексті цього дослідження велике значення в царині пропаганди української музики мали: товариство «Взаїмна Поміч Українського Вчителства» (1905–1930); товариство «Сільський господар»; ремісниче товариство «Зоря» і товариства українських робітників «Сила», «Скала» та ін., що з'явилися впродовж 1936–37 рр.; товариства «Відродження», «Рідна школа»; товариство «Українська захоронка», що сприяло дошкільному вихованню українських дітей у національно-патріотичному дусі; а також музейне товариство «Верховина», «Музичне товариства ім. М. Лисенка», хорове товариство «Львівський Боян» та ін. У міжвоєнний період ХХ ст. активно діяли такі мистецькі осередки, як «Гурток діячів українського мистецтва», «Асоціація незалежних українських митців», товариства «Зарево», «Спокій», «Дружній Лихвар», а пізніше «Академічне Братство», товариство «Друг» та ін.

Активна діяльність культурно-просвітницьких та музичних товариств спонукала професійних композиторів до створення оригінальних музичних творів, обробок народних пісень, створенню відповідного фахового репертуару. Велику роль у цих процесах починають відігравати професійні музичні товариства. Зокрема, «Галицьке музичне товариство», яке було засноване у Львові під егідою австрійських діячів у 1838 році й проіснувало понад століття – до 1939-го. Як зазначає Т. Мазепа, воно відіграло надзвичайно важливу роль у розвитку музичної культури Львова та Галичини. Товариство вплинуло на розвиток аматорського й професійного музикування у різних соціальних та національних середовищах не лише у Львові, але й в усій Галичині: музичного виконавства, професійної музичної освіти тощо. Воно об'єднувало не тільки сотні меломанів, аматорів-дилетантів чи просто шанувальників музики, але й видатних музикантів – співаків, інструменталістів, диригентів, композиторів, педагогів, музикознавців, стимулювало регіональну композиторську творчість. До появи концертних бюро та агенцій, філармонії саме Товариство відповідало за інтенсивність і якість концертного життя в місті, організувало безліч лекцій та концертних виступів, а його учасниками були представники всіх етносів, що тоді населяли Галичину¹⁰. У різні часи почесними і діючими членами ГМТ були представники польської (С. Монюшко, Г. Венявський, М. Чарторийська, Ян Падеревський), німецької (Й. Брамс, Й. Кесслер, Ю. Безендорфер) та української (О. Мишуга, А. Вахнянин) культури. «Завдяки активній концертній діяльності

¹⁰ Мазепа Т.Л. Галицьке музичне товариство у культурно-мистецькому процесі ХІХ – початку ХХ століття: дис. ... істор. та теор. к-ри. Київ, 2018. 568 с.

Товариства у 1891 році виникло Концертне бюро, що запрошувало на львівську естраду кращих виконавців світу, а водночас підтримували найталановитіших місцевих виконавців, нерідко даючи їм успішний старт до світової кар'єри. З приходом радянської влади Товариство було знищене і відроджене у 2019 році після 80 років утисків та забуття. Нині Галицьке музичне товариство об'єднує більше 100 членів – відомих музикантів, аматорів та пошановувачів музичного мистецтва¹¹.

Таким чином, всупереч складній політичній ситуації музичне життя Галичини відзначалося багатою міською музичною культурою і було пов'язане з європейським різножанровим мистецтвом, а динамічні процеси культурно-мистецького життя краю сприяли становленню професіоналізму в українському музичному середовищі. Як зазначає Л. Кияновська: «Піднесенню музичного життя Західної України значною мірою сприяло започаткування при товариствах творчих колективів (мішаних, жіночих і чоловічих хорів; камерних, симфонічних та духових оркестрів; оперних труп), діяльність яких суттєво збагатила мистецьку палітру окремих регіонів Західної України та підтримувала органічний перехід від аматорства до професіоналізації вокального виконавства»¹².

Отже, просвітницька діяльність українських товариств та мистецьких осередків, велика кількість з яких діяли в Галичині до 1939 р. і які поширювали й пропагували серед української громади народну, класичну музику й новостворені жанри популярної музичної творчості, не лише сприяли розширенню художньо-культурного світогляду демократичної аудиторії, але й набули громадсько-патріотичного спрямування. Як зазначає Р. Гарат: «Вони нечувано зворушили народні маси, розбудили в них бажання до знань, освіти, інстинкти організації і солідарності»¹³. Національно-об'єднуюча роль таких культурних осередків нерідко служила поштовхом до розгортання національно-визвольних рухів на шляху здобуття українцями незалежності та заснування власної держави. В такий спосіб музичні товариства демонстрували не лише своє первинне призначення – поширювати високе мистецтво, але постають як досконалий комунікативний засіб, що сприяє об'єднанню нації.

Література

1. Булка Ю. Музична культура Західної України за міжвоєнної доби. *Історія української музики*. Київ, 1992. Т. 4: 1917–1941.
2. Гарат Р.М. Діяльність товариства «Просвіта» в Галичині (1868–1921 рр.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01. Чернівці, 2004. 17 с.
3. Кияновська Л. Стильова еволюція галицької музичної культури XIX–XX ст. Тернопіль : СМП «Астон», 2000. 339 с.
4. Кобрин Н.В. Музична культура в національному русі галицьких українців (1891–1939) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 «Історія України». НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2010. 19 с.
5. Комар В. Українське питання в політиці Польщі (1935–1939 рр.). *Галичина*. 1998. № 1(2). С. 99–105.
6. Мазепа Т.Л. Галицьке музичне товариство у культурно-мистецькому процесі XIX – початку XX століття : дис. ... істор. та теор. к-ри. Київ, 2018. 568 с.

¹¹ Старух. І. Галицьке музичне товариство. *Українська музична енциклопедія*, Т. 2. Київ : Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України. 2008. С. 43–436.

¹² Кияновська Л. Стильова еволюція галицької музичної культури XIX–XX ст. Тернопіль : СМП «Астон», 2000. 339 с.

¹³ Гарат Р.М. Діяльність товариства «Просвіта» в Галичині (1868–1921 рр.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01. Чернівці, 2004. 17 с.

7. Савчук Б. Українські громадські організації Галичини у другій половині XIX – 30-х роках XX ст.: Здобутки і перспективи розвитку історіографічного дослідження. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. Історичні науки*. Кам'янець-Подільський, 2001. Т. 7 (9). С. 356–364.
8. Старух. І. Галицьке музичне товариство. *Українська музична енциклопедія*. Т. 2. Київ : Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України. 2008. С. 43–436.

